

DUM č. 2 v sadě

19. Ze-1 Fyzická a socioekonomická geografie Země

Autor: Lukáš Plachý

Datum: 15.06.2013

Ročník: 1C, 2AF, 2BF

Anotace DUMu: Tvary zemského povrchu: říční, svahové, ledovcové

Materiály jsou určeny pro bezplatné používání pro potřeby výuky a vzdělávání na všech typech škol a školských zařízení. Jakékoliv další využití podléhá autorskému zákonu.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

jméno autora výukového materiálu	Mgr. Lukáš Plachý
datum (období), ve kterém byl VM vytvořen	Září 2012
ročník, pro který je výukový materiál určen	1. ročník SŠ
vzdělávací oblast, vzdělávací obor, tematický okruh, téma (Ize konkretizovat např. klíčovými slovy)	Člověk a příroda, Zeměpis, Fyzickogeografická sféra
metodický list/anotace – výstižný popis způsobu použití výukového materiálu ve výuce	Učivo se týká tématu tvarů zemského georeliéfu. Student vyhledává v publikacích pojmy a charakteristiky a doplňuje je do textu. Vyhledává tvary, které dokreslí do prázdných obdélníků nebo přiřazuje pojem k obrázku. Jako doplňující materiál používá školní atlas a učebnici.

TVARY ZEMSKÉHO POVRCHU I.

Působením vnějších a vnitřních činitelů se vytváří velké množství různých tvarů georeliéfu
Pro jejich polygenetický původ je potřeba rozlišovat, který činitel měl rozhodující vliv pro jeho tvar

Tvary

A) říční (fluviální) – tvary vytvořené působením vody

NAKRESLI TVAR

1. Soutěska – úzké údolí zaříznuté do skalního masívu
2. Údolní niva – široké rovinaté území, dříve dno ledovcového údolí
Teplý padavý vítr způsobující příznivé podmínky pro zemědělství =
3. Kaňon – údolí s protékající řekou, která postupně a intenzivně eroduje svahy. Zanechává (terasy a skalní sruby)
4. Meandr – řeka se zařezává do hornin a vytváří zákruty.
Vznik boční erozí (vymílání břehu)
5. Vodopád – příkrý až strmý přepad vodního toku
6. Delta – široký náplavový kužel, vznikající u velkých řek v plochých rovinatých úsecích pobřeží

1.

2.

6.

5.

4.

3.

spoj pojmy:

ron	zpomalení toku neckovitým profilem, boční výmol, převládá sedimentace
vodní tok	nesoustředěný povrchový odtok vody->vznik rýhy (hluboké rýhy=strže)
hloubková eroze	v údolí vodorovná plošina s několika stupni nad sebou
boční eroze	rozdělení vodního toku
splavenina	široce rozevřený tvar říčního údolí
plaveniny	soustředění odtok povrchových vod->průtok korytem
horní tok	jemnozrnný materiál rozptýlený ve vodě
střední tok	velký spád, říční údolí je těsné, profil písmene V, převládá výmol
dolní tok	modelace koryta ve svislém směru
říční rameno	modelace koryta horizontálním směrem
úval	hrubozrnné úlomky vlečené po dně koryta
říční terasa	pomalý průběh toku, velké množství naplavenin – údolní niva, řeky meandrují

B)svahové – sesuvy půdy, říčení balvanů, bahenní proudy, laviny

- 1.osyp – akumulační tvar kamenité sutě pod svahem
- 2.suťový kužel – vznik v údolí pod skalními stěnami

C)kryogenní – vzniklé působením ledovce

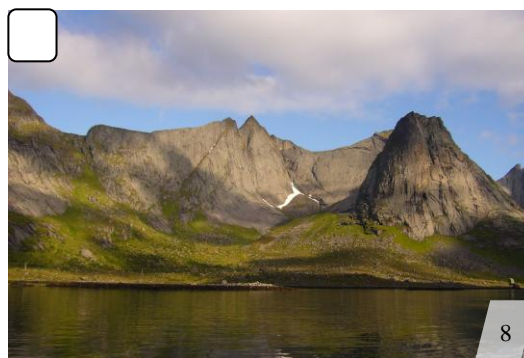
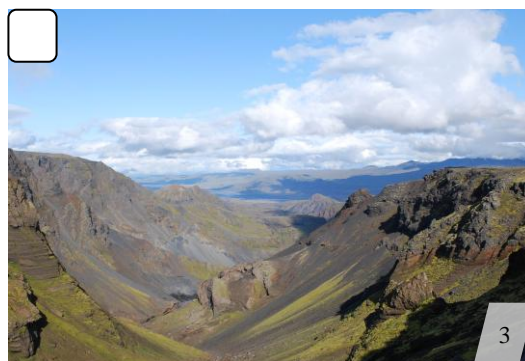
A) ledovec – zmrzlé těleso vzniklé hromaděním sněhu

UVEĎ 2 PŘÍKLADY

pevninský horský.....

Přiřaď k obrázkům:

- A) Údolní ledovec – odtékání ledovce v podobě ledových proudů (Aletschský ledovec)
- B) Firn – přechodné stádium mezi ledem a sněhem způsobením opakovaným táním a mrznutím sněhu
- C) Trog –ledovcové údolí tvaru písmene U
- D) Kar – skalní kotel ze tří stran obklopen strmými stěnami a čtvrtou tvoří ledovcový splaz, kudy padá suť
- E) Karové jezero – kar vyplněný vodou z ledovce
- F) Oblík – protáhlý zaoblený hrbol vytvořený po přechodu ledovce
- G) Moréna – kamenný val vzniklý ledovcem, který transportem vytvořil soubor nahromaděných kamenů a sutí

Spoj pojmy:

Sněžná čára
Permafrost
Soliflukce

trvale zmrzlá půda
stékání rozbředlé půdy po svahu při tání
místo, od kterého ve směru vertikálním je neustále sníh či led (Evropa cca 3000m)

ZDROJE:

obrázky:

- 1) http://atlas.horniny.sci.muni.cz/sedimentarni/obecne_obr/sedim_obec_05.jpg
- 2) http://www.i-alpy.cz/img/Velky_Aletschsky_ledovec.JPG
- 3) [http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/7a/Pórsmörk_in_summer_2009_\(7\).jpg](http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/7a/Pórsmörk_in_summer_2009_(7).jpg)
- 4) <http://www.spindleruv-mlyn.com/data/1247576735/Wielki%20Staw.jpg>
- 5) http://www.ergis.cz/krkonose/pict_db/places/338_1.jpg
- 6) <http://www.swisseduc.ch/glaciers/glossary/icons/firn.jpg>
- 7) http://www.swisseduc.ch/glaciers/new_zealand/tasman_lake_2008/icons/41_terminal_moraine_fan.jpg
- 8) <http://www.lezec.cz/fotos/clanky10/c100205cbig.jpg>

- Klímová, Eva. *Školní atlas světa*, 2.vydání. Praha: Kartografie Praha, 2005. ISBN 978-80-7011-925-9
- Holeček, Milan. *Příroda a lidé Země*, 2.vydání. Praha: Nakladatelství ČGS, 2008. ISBN 978-80-86034-73-7
- Kašparovský, Karel. *Zeměpis I. v kostce pro SŠ*, 1.vydání. Praha: Fragment, 2009. ISBN 978-80-253-0586-7

Klíč:

FŮHN

ron	nesoustředěný povrchový odtok vody->vznik rýhy (hluboké rýhy=strže)
vodní tok	soustředění odtok povrchových vod->průtok korytem
hloubková eroze	modelace koryta ve svislém směru
boční eroze	modelace koryta horizontálním směrem
splavenina	hrubozrnné úlomky vlečené po dně koryta
plaveniny	jemnozrnný materiál rozptýlený ve vodě
horní tok	velký spád, říční údolí je těsné, profil písmene V, převládá výmol
střední tok	zpomalení toku neckovitým profilem, boční výmol, převládá sedimentace
dolní tok	pomalý průběh toku, velké množství naplavenin – údolní niva, řeky meandrují
říční rameno	rozdělení vodního toku
úval	široce rozevřený tvar říčního údolí
říční terasa	v údolí vodorovná plošina s několika stupni nad sebou

PEVNINSKÝ – Antarktida, Grónsko, Špicberky

HORSKÝ – Aletschský, Jostedalbreen

Obr.2 – A

Obr.3 – C

Obr.4 – F

Obr.5 – E

Obr.6 – B

Obr.7 – G

Obr.8 - D

Sněžná čára	místo, od kterého ve směru vertikálním je neustále sníh či led (Evropa cca 3000m)
Permafrost	trvale zmrzlá půda
Soliflukce	stékaní rozbředlé půdy po svahu při tání